СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 60. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 17-го березня 1941. | No. 60. Jersey City, N. J., Monday, March 17, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗБІЛЬШЕННЯ НІМЕЦЬКО-СОВЕТСЬКОГО ТОВАРООБМІНУ

ВАШИНГТОН. — Американський департамент торговлі говорить, що в останніх часах рух на залізницях між Німеччиною та Советами майже подвоївся. Бо донедавна було лиш пять стацій, де переладовувано продукти з Советів до Німеччини і навпаки, а тепер є вже аж девять. Згаданий департамент обчисляє, що в минулім році Німеччина дістала від Советів поверх мілюн метричних тон ріжного зерна. В цім році дістане від півтора до двох мілюнів метричних тон.

НОВИЙ БОМБОВИК ДЛЯ АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК. —.Компанія „Куртіс-Райт", подала до відома, що вона виробила новий модель нуркового бомбовика, який далеко кращий від всіх бомбовиків знаних досі в Европі. Першусього він несе подвійну порцію бомб, ніж ті бомбовики, що нині воюють на европейськім фронті. Також літає по сто миль скорше на годину і може летіти на 600 миль далі, ніж дотеперішні бомбовики. А на собі має також оборонну зброю в двоє сильнішу, ніж дотеперішня.

ЗАМОВЛЕННЯ НА ЛІТАКИ.

ВАШИНҐТОН. — Мілітарний знавець Генсон Болдвин з Вашинґтону доносить, що правдоподібно вже в короткому часі уряд подвоїть свої замовлення на воєнні літаки. Всіх літаків він замовить 75,000, з чого 60% піде для Англії. Всі ці літаки булиб готові в головині 1943 р. Замітне це, що половина з тих літаків, які підуть до Анґлії будуть вишкольні. Це малоб вказувати, що Анґлія задумує вишколювати в летунстві величезне число своїх громадян.

ПОПУЛЯРНІСТЬ РУЗВЕЛТА РОСТЕ.

НЮ ЙОРК. — Бюро публичної опінії під директорством д-ра Ґелопа оголосило, що популярність Рузвелта від часу підписання закону „ліз-ленд", зросла. Тепер на сто людей 72 одобрює його як президента. А це побиває його дотепер найвищу популярність з 1934 р., коли він ще не довго був при владі. Тоді він мав на сто 69 прихильників. Опісля популярність значно впала, а тепер знов піднеслась.

БАЛАЧКИ ПРО КОРАБЛІ.

ВАШИНҐТОН. — В офіційних вашинґтонських колах говорять, що прибуваючий до Америки британський парляментарний підсекретар, сер Артур Солтерс, буде говорити з американським урядом головно про корабельну поміч для Анґлії. Та тепер в Америці є мало кораблів, що їх уряд міг би відступити відразу Анґлії. Чутки про посилку сотки кораблів для Анґлії, опрокинув сам президент. Тому увага обох країв тепер буде звертатись на ті чужі кораблі, які сховались перед війною в американських портах. Їх є на мілюн тон поємности. Серед них є німецькі й італійські кораблі. Німеччина й Італія вже давніше загрожували, що конфіската тих кораблів дасть причину до війни. Та ледви, чи цього Америка залякається.

ЗА КОНВОЇ ДЛЯ АНҐЛІЇ.

ІНДІЯНОПОЛІС. — Мільо Ворнер, голова американського леґіону, заявив, що Америка повинна не лише давати Анґлії всяку поміч і харчі, але й повинна це все доставити Анґлії, конвоюючи кораблі своїми воєнними кораблями. Бо що за інтерес посилати це все, коли по дорозі німці це нищуть? Він висказував думку, що Анґлія цілком певно виграє цю війну, коли Америка буде їй якстій помагати.

ПЕРЕРВА В МОРСЬКІМ ПАСАЖИРСЬКІМ РУСІ.

НЮ ЙОРК. — Американська морська компанія „Експорт Лайн" повідомила, що вона заперестає продажі корабельних карт людям, головно втікачам, що хочуть їхати з Лізбони до Америки. Бо її корабель, що курсує між тими двома пунктами, вже наперед так заповнений, що годі далі продавати карти. Вона вже має 10,000 замовлених карт наперед. Та лінія хотіла дістати від морської комісії дозвіл ужити ще одного корабля, „Вашинґтона", до цеї служби, але комісія відмовила цього.

ДВА ПОГЛЯДИ РОБІТНИЦТВА.

ВАШИНҐТОН. — Американська Федерація Праці одобрила проєкт створення розємчих судів для страйків, який то проєкт тепер лежить перед президентом до затвердження. Зате Конґрес Промислових Організацій відкинув цей проєкт, кажучи, що це буде кінець збірним умовам праці. Предсідник А. Ф. П., Ґрін, також висказався добре про двох можливих членів до цього розємчого суду, а саме про Вендела Вилкого і Баруха.

ПЕРЕГОВОРИ В АВТОБУСОВІМ СТРАЙКУ РОЗБИЛИСЬ

Переговори між представниками страйкарів і нюйорських автобусових компаній під надзором стейтового посередника, розбились, а представники розійшлись. Стейтовий представник Алтмейер сказав, що тепер сила буде рішати, котра сторона виграє, бо апель до розсудку не осягнув нічого. Посадник Ля Ґвардія щераз натаврував страйкових провідників і закликав робітників, щоб вертали назад до роботи, а свої спірні справи поручили арбітрарному судови. Представники страйкарів говорять, що вони зробили уступки зо своїх домагань. Початково вони домагались від компаній підвишок, що виносилиб три і пів міліона річно. Тепер вони хотілиб лиш міліон долярів, але компанії на це не годяться.

ПОЛІЦІЯ ВТРУЧАЄТЬСЯ ДО СТРАЙКУ

Ґубернатор Пенсилвенійського стейту, Джеймс, зарядив, щоб поліція удалась до фабрики „Ванадіюм" у Бриджвил, Па., й помогла там спеціяльним робітникам забрати певні вироблені частини, потрібні для воєнного промислу. Згадана фабрика є вже більше як місяць нечинна внаслідок страйку і страйкарі недозволяють звідтам взяти ні одного скінченого кавалка. Тепер поліція вмішається в це і силою забере звідтам те, чого потрібно для кампанії зброєння.

КОМУНІСТИ ТЕРОРИЗУЮТЬ СВІДКІВ

Три свідки, бувші комуністи, які мали зізнавати перед стейтовим комітетом дослідів комуністичної діяльности в нюйорських школах, сказали перед тим комітетом, що комуністичні лідери, які також є на професорських катедрах в Сити Каледжу, грозили їм неприємностями, коли ті будуть зізнавати перед згаданим комітетом.

Та хоч у Сити Каледжу є багато учителів із комуністичними поглядами, а також є багато студентів, просяклих комунізмом, то проте більшість учителів і студентів не є комуністами, а є льояльними американськими громадянами. Ті учителі і студенти запротестували перед згаданим комітетом дослідів і просили вписати це до рекорду, що вони є льояльні. Бо комуністична реклама тепер наносить їм чимало моральної шкоди, говорять вони.

БОРОТЬБА З РАКЕТІРСТВОМ В ЮНІЯХ

Суд уневажнив рішення нюйорського окружного заряду юній А. Ф. П., на основі якого усунено з посади бизнесового аґента юнії малярів і кімнатних декораторів, Джейка Велнера, який сам мав кримінальний рекорд і був добре знайомий з ґенґстерами. Велнер заскаржив цей заряд до суду і доказав, що він був правно вибраний членством і на основі юнійної конституції тільки членство може його усунути.

БРИТІЙЦІ ГОТУЮТЬСЯ ДО ВИЛАДУВАННЯ ВІЙСЬКА НА ЕВРОПЕЙСЬКУ СУШУ

Британія, як видно з того, що подають американські обсерватори, плянує велику офензиву, звернену проти Німеччини й Італії. І рахується з тим, що треба буде висаджувати на европейські береги великі маси війська. У тому напрямі відбуваються уже вправи, як це військо перевезти. А також вправляються окремо відділи, що будуть висаджувані на сушу для розвідочних цілей.

АМЕРИКА ДОПОМОГЛА ЗМІНИТИ ТАКТИКУ

Нема найменшого сумніву щодо того, що Британія таки набрала більшого бойового духа, як тільки виявилось, що цілком певно перейде в Вашингтоні закон про повну допомогу Великій Британії й демократіям. Це видно найкраще по постійних налетах на німецькі міста. Ті налети вимагають дуже сильних і розміром великих літаків. З ними досі Англія повоодилась дуже ощадно, думаючи про чорну годину. Тепер того нема. І тому є постійні бомбардування Берліна, Бремену і Гамбурга і тих воєнних магазинів, що є вздовж ріки Лаби, від Гамбурґа аж до моря. Британці вишукують особливо склади зброї й воєнних прирядів та поживи і їх нищать запальними бомбами. Також руйнують корабельну сполуку Німеччини з Норвеґією.

ЗРОСЛИ ТЕЖ І НІМЕЦЬКІ НАПАДИ

Джеймс МекДонелд подає, що німці висилають тепер кожного дня більшу скількість літаків, що пробують бомбардувати ріжні частини краю. Останніми днями мали завдати найбільшої шкоди одному містови на півночі, мабуть Единбурґови в Скатленд. Німецькі звідомлення подають про Глезгов, що ніби є весь у полумях. Та це виглядає на часописну німецьку відплату за те, що британські ґазети подали, що Берлін був весь у полумях.

ІТАЛІЙЦЯМ ДАЛІ НЕ ВДАЄТЬСЯ В АЛЬБАНІЇ

З італійської офензиви в Альбанії далі ніщо не виходить. Грецькі звідомлення подають, що на протязі 48 годин греки знищили 32 італійські літаки. З того приводу пишуть про велику грецьку перемогу.

НАСТУП НА ДЕРНУ.—Артилерія під командою британського генерала Вейвела бомбардує італійські позиції коло Дерни, в Лібії, в Африці. Італійські позиції підалися дня 30. січня з великою масою зброї.

АНҐЛІЯ ГОТОВА ОБЛЕКШИТИ БЛЬОКАДУ ФРАНЦІЇ

ЛОНДОН. — Роберт П. Пост доносить з Лондону, що британський уряд готов евентуально згодитись на довіз товарів до неокупованої німцями Франції. Але дає виразно до пізнання, що це станеться тільки тоді, коли Злучені Держави зглядно президент Рузвелт, будуть дуже на те наставати, бо бльокада являється для британців найсильнішою противнімецькою зброєю. Отже Британія вимагатиме, щоб пшениця, як й інші точно означені живностеві артикули, були доставлювані до Північної Африки, бо звідтам вони вже зможуть дістатись якось до Франції, що є під владою уряду в Віші. Зате не згодиться Британія під ніякими умовинами, щоб посилати поживу до північної Франції, Нідерляндії, Бельгії, Норвеґії й Польщі. Далі вся та пожива, що дійде до північної Франції, мусить бути під британською контролею, або — контролею якоїсь невтральної держави. Уряд у Віші мусить зате дати гарантію, що не дасть Німеччині дозволу на те, щоб до Північної Франції далі не діставались військові німецькі технічні сили, які там уже є і відграють ролю пятої колюмни. Далі, як інформують „Ди Ню Йорк Таймс", Франція має ще дати запевнення, що ні її воєнні бази, ні її кораблі, не будуть відступлені для якогось вжитку держав „осі". Ще треба зазначити, що проти облекшення бльокади є сильна опозиція, яка каже, що й уряд у Віші є під повною контролею німців, та що навіть погроза французького адмірала Дарляна, що Франція буде конвоювати свої кораблі, була подиктована німцями. Та ґрупа каже, що Франція скоро зрозуміє, що чим сильніша буде британська бльокада, тим скорше звільниться і сама Франція.

НОВА УСТУПКА НІМЕЧЧИНИ.

СТОКГОЛЬМ. — Ходять слухи, що Німеччина обіцяла Советам пристань на Атлянтійськім океані коштом скандинавських держав. За те малиб Совети достачати Німеччині більше сирівців.

„АРСЕНАЛ ТОТАЛІТАРНИХ ДЕРЖАВ".

БУДАПЕШТ. — Про таке далі говориться в Будапешті в дипльоматичних колах. Та про це говорено навіть через радіо, що виглядало на націстівську пропаганду. Але, як кажуть, то є можливим, що Німеччина може зачати будувати фабрики в Уралю, чи в глибині Росії, де булоб недалеко до джерела сирівців. Але покищо виглядає це на пропаганду, яка змагає поставити проти „демократичного арсеналу", себто проти Злучених Держав, „тоталітарний арсенал", спертий на СССР.

ЩОСЬ БУДЕ НА СЕРЕДЗЕМНОМУ МОРІ.

ЛОНДОН. — Заповідають, що в найближчому часі, а може навіть в наступному тижні, зачнуть британці на Середземному морі велику офензиву.

В ЮГОСЛАВІЇ ДАЛІ НЕЯСНО.

БІЛГОРОД. — Щось не добре діється в Югославії, коли треба було нагло відложити поїздку преміера Драгіш-Цветковича до Берліна, щоб там підписати з Німеччиною договір про ненапад. Очевидно, що перерву толкується хворобою, але це є звичайний дипльоматичний викрут, який хіба вказує на те, що в Югославії далі велике напруження, спричинене німецьким натиском, змагаючим до того, щоб Югославія ввійшла до Потрійного Союзу.

БРИТІЙЦІ В ГРЕЦІЇ.

ЛОНДОН.—Радіо проголошує, що знову збільшено британські сили в Греції. Британські війська прибули, між іншим, до Атен і Сальонік.

ПЛАТНЯ ДЛЯ СТАРЦІВ.

ВІШІ. — Оголошено через радіо, що ввійшов у життя закон про обезпечення на старість. Пенсію будуть діставати робітники і селяне, що мають 65 років, або, що дійшли до 60-го року життя і не є в силі працювати.

ДОЗВОЛИЛИ КНИЖКУ ПРО ПЕТЕНА.

ВІШІ. — Німецька влада в окупованій німцями Франції дозволила продавати книжку про маршала Петена, яку написав ген. Еміл Лор. Це життєпис маршала. Німцям не подобались деякі уступи, в яких описується битва під Верден з минулої світової війни.

ЗАДЕРЖАЛИ ЖИДА ПРИ ПОСАДІ.

ВІШІ. — Французький уряд зробив вимок і дозволив жидови далі викладати в Політехнічній і майнерській школі. Тим жидом є проф. Пол Леві. Задержано його на підставі того, що закон дозволяє на вимки, коли мова про такого жида, що заслужився для Франції на науковім, літературнім чи мистецькім полі.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з анґлійською частиною):		Friday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПІДНЕСТИ УРОВЕНЬ ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ

Здавалось би, що ми дуже поступили в Америці, бо вже маємо багато, дуже багато „інтеліґенції”, людей з високими школами, а навіть і з найвищими. Десятки літ тому не можна було діждатись, коли то вийде вже раз з гай скул якась дитина, що є з української крови. А тепер — їх і не злічити! Є вже багато по каледжах і університетах. І є вже поважне число таких, що ті науки покінчили, що займають нині становища т. зв. професіоналістів. Маємо, значить, много людей освічених, очитаних, інтеліґентних, що повинніб знати організувати наше життя по громадах далеко краще, ніж це могли робити старі іміґранти, з яких мало хто мав дві-три ґімназійні кляси, бо було добре, як хоч покінчив цілу сільську науку.

Годі твердити, щоб в нашому життю не було змін, щоб ми не бачили нові сили при роботі. Ми вже маємо своїх „тостмейстрів”, що вміють проводити доброю анґлійською мовою і сказати підчас вечері попри американські жарти ще й дещо й з української історії, чи про положення української справи. Маємо вже й молодечих бесідників на концертах чи вічах, з яких деякі вивязуються не зле. Маємо хори з молоді, маємо спортові дружини і маємо клюби танцюристів, що виявляють не малу активність. Маємо вже людей з молоді в журналістичнім фаху. Маємо і таких, що є в леґіслятурах. А можливо найменше є ще тої молоді, хоч як це дивно виглядає, в — українськім бизнесі. Та проте [illegible] нас не задоволяє тому, бо ми повинні робити далеко біл[illegible] поступ. І [illegible] колиб була охота, [illegible] ми глибше застановлялись над нашим життям. Тоді, без великого труду, моглиб цілком певно поліпшити те життя принаймні під культурним оглядом. А це мусить наступити, якщо маємо тут жити як якась спільнота. Ми мусимо сходитись в громаді й передумувати наші справи на модерний лад, держачись купи для якихсь спільних цілей. Мусять знайтися по громадах одиниці з молодого покоління, що виявлятимуть більшу ініціятиву. Коли сьогодня не дописують наші концерти чи публичні виступи, коли нема відчитів, коли в громаді нема кому подати інформацій до місцевої преси про місцеве українське життя чи відповісти на якісь наклепи на український нарід, то це вже таки вина теж і молодшого покоління, що до цього байдуже, або не хоче завдати собі труду взятись трохи серіозніше за набуття дещо основнішого знання про Україну і український нарід. Його теж вина, коли не розходиться видана анґлійською мовою книжка про українську справу, чи те, що видаване тут з українського письменства, теж в анґлійській мові. Усі ті речі вимагають застанови по всіх громадах. І то застанови з боку всіх свідомих людей.

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА МОСКВИ

(Надіслне з Женеви, Швайцарія).

В одній байні оповідається, що колись була війна поміж птахами і звірятами. Коли перемагали перші, кожан весело пурхав з ними, видаючи себе за птаха, коли перемагали звірята, кожан лазив між ними, видаючи себе за звіря. Але коли війна кінчилась, побачили і птахи і звірята зрадливу ролю кожана, тому він ховається тепер і від одних і від других, вилітаючи лише суморком. Чи побачать обидва табори держав, що провадять тепер війну, сучасну зрадливу політику Московщини і чи зроблять належні висновки з неї, питання тим часом досить сумнівне, в кожнім разі Кремль користає покищо в цілій мірі зо свого „невтрального” становища.

Заплатила дорого.

Німеччина дорого заплатила за московську „невтральність”. Щодо цього не мають мабуть тепер найменшого сумніву і політичні кола в самім Берліні. Тепер, оглядаючись на воєнні події в осени 1939, можна бачити, що московська „поміч” при ліквідації Польщі була цілком зайва, що страх німців перед війною на два фронти ні в якім разі не був оправданий, бо західні великодержави уложили наперед оборонний плян війни виснаження і виголодження Німеччини поза лінією Мажіно. Нема сумніву, що Московщина лишилась би „невтральною” і без тих величезних територіяльних заплат, які їй прирекла Німеччина. Московські поразки у Фінляндії зрадили понад кожний сумнів нездібність СССР провадити війну.

Як і чим Совети помагають Німеччині?

[illegible] постачання Німеччині, сказати розуміється не легко, бо відносно них нема ніяких певних повідомлень, але нема сумніву, що ті території, які без ніякої властиво потреби відступлено Московщині, а специяльно подільські та басарабські лани, моглиб постачати голодній Европі без порівнання більше збіжжя, ніж це робить тепер московський уряд. Не досить цього, користуючись з того, що він посідає бавовняк, нафту, дерево та деякі інші сировиці, які европейські держави купували в заморських краях, московський уряд закуповує самий на Балкані, в Швеції та деяких інших державах товари, які потребують Німеччина і Італія.

З другогож боку московський уряд допомагає Німеччині поборювати британську бльокаду, перевозючи через Тихий океан та сибірську залізницю товари з Північної та Південної Америки. В поглядах на цю справу поміж Великобританією та Злученими Державами Америки зайшли навіть деякі поріжнення. Британський уряд жадає американської заборони на експорт до СССР, покликаючись на те, що частина його йде до Німеччини, американський же уряд уважає, що цей експорт надто незначний, щоб задля нього псувати відносини до СССР, який може бути корисний в майбутній можливій збройній боротьбі проти Японії. Та покищо бльокада шкодить не так Німеччині, яка ще має на евразійськім суходолі все потрібне для продовження війни, а невтральним державам, які не мають сили противитися державам „осі”. А щодо московської „допомоги” проти Японії, то Московщина підтримує і підтримуватиме центральний хінський уряд в своїм власнім інтересі. На збройнуж інтервенцію проти Німеччини чи Японії московський уряд може зважитися лише тоді, коли вона буде властиво непотрібна, себто потрібна не Америці чи Великобританії, а самій лише Московщині, а від такого стану най Бог боронить цілий світ, як один так і другий табор держав, що провадять війну, бо цей стан означав би цілковите знесення всіх великодержав, про яке Московщина тим часом може лише мріяти.

Напитали собі клопоту,

Московська „поміч” робиться наділі справжнім прокляттям для держав „осі”. Для німців, з їх пляновістю і справністю, обчислено до наймен[illegible] московська непевність і нарочита недбалість найбільшим лихом, яке вони самі набули і якого не є в стані позбутися. Німці є, як відомо без порівнання кращими вояками ніж політиками. Сама величезна вага тих збройних сил, які вони скупчили і пустили в цілком означенім напрямі, робить для них дуже тяжким завданням цей напрямок змінити. Плян війни, очевидно, укладено в західнім напрямі. Можність продовження війни Великобританією після поразки Франції в рахубу мабуть поважно не бралося, чи покладалося надію на те, що британський опір буде зламаний самою лише повітряною зброєю.

Невистарчальність самого лише бомбардування британських островів з повітря та німецької протибльокади спричинила необхідність війни в Африці, яку доводиться провадити майже виключно тими збройними силами, які там були перед війною, себто італійськими силами. Плян походу на Єгипет очевидно не німецького, а виключно італійського походження. В легковаженні сил противників в Африці і Албанії виявилась італійська національна вдача, так відмінна від німецької.

Війна на два фронти.

Італійські поразки в Африці роблять, як кажуть, необхідною для держав „осі” війну й на сході, себто накидають німцям війну на два фронти, яку вони так старанно намагалися оминути, роблячи наскрізь непотрібні уступки Московщині. В цій новій війні на сході має припасти їй очевидно роля, якої німці укладаючи плян війни на заході, очевидно не передбачали. Питання про те, що вони мають робити з Московщиною, спинює мабуть їх збройну чинність на Балкані. Перейти над Московщиною просто до дальшого порядку денного війни німці не можуть з причини господарських, політичних, а навіть мілітарних, не зважаючи на цілу воєнну нікчемність СССР. Поновити в Туреччині спільну акцію, переведену в Польщі, Московщина не годиться, знаючи, що коли німці переможуть остаточно, то години СССР почислені. Отже намагається Кремль полишити собі вільну руку, ховаючись за невтральність. А це знов не дає можности Берлінови уложити новий окремий плян війни на сході, без якого німці просто не уявляють собі можливим воювати. Зліквідувати СССР на кожний випадок, не відповідає німецьким засадам провадження війни, які вимагають витрачати сили лише на безу[illegible] черг[illegible]у потрібні завдання, себто в данім разі, війну безпосередньо проти Британії.

Німці булиб справді щиро вдячні своїм анґльо-саським противникам, колиб вони спонукали Московщину виступити отверто проти її „капіталістичного оточення”. В своїй великій промові Чорчіл заявив, що Гітлер „мусить нести нищення балканським державам, мусить напасти на великі провінції Росії...” („Бунд” з 10. II., Берн). Отже закликав він до обєднання проти Німеччини не лише балканські держави, а й Московщину. Колиж в американськім Сенаті принимано проєкт закону про уповажнення для підтримання Великобританії, то з числа тих держав, „оборону яких уряд Злучених Держав Америки уважатиме важливою”, виразно не було виключено СССР.

В який спосіб відповідає московський уряд довірочно на ці заклики, не можна розуміється знати. Дати отверту відповідь він не може зі страху перед Берліном. В кожнім разі вони впливають на Москву не більше ніж британські перемоги в Африці, які без враження на московських можновладців очевидно не лишаються.

Рахують на британську шляхотність.

Продовження війни не усуває, але збільшує з кожним тижнем внутрішні противенства зовнішньої політики Московщини. Московський уряд знає, що існуванню СССР загрожує не перемога анґльо-саських держав, з якими він спільних кордонів не має, а перемога держав „осі”, але мусить збільшувати своїми постачаннями сили Німеччини, отже сучасні інтереси вдержання цілости СССР противні цим же інтересам в найближчій може майбутности. З цієї дилеми знаходять московські можновладці вихід справді гідний московської „шляхетної” вдачи, вони дбають про сучасні московські інтереси в переконанні, що Великобританія подбає вже сама й про цілість СССР, коли Німеччину переможе, як це було в 1920 р. Отже москвини числять, що за їх сучасну підлоту британці заплатять шляхетністю. Чи так буде справді, побачимо.

К. Волинський.

НІЩО ЇХ НЕ ВЧИТЬ!

(З Канади).

Хто не памятає „Руського Селянина”, отую хрунівську ґазету, що її колись видавано в Галичині українською мовою за польські гроші? Отже таку газету бажалаб бачити польсько - канадійська преса і тут в Америці. Щось такого як „Рідний Край”, що його видавав М. Яцків, чи той „Ґреко-Католік”, що виходив у Кракові. Ось так думають дві винніпеґські польські ґазети, а іменно „Час” і „Ґазета Польска”, що донедавна звалась „Католіцка”. Обидві пускаються час від часу на такі методи боротьби з українцями, що пахнуть провокацією. Тепер трохи „попустили”, бо вже вживають назви „українці” замісць „русіні”. Навіть вже похвалюють канадійсько-українські ґазети за „поміркованість” у відношенню до поляків, але зате дуже ненавидять українську пресу зо Злучених Держав за їхню „непри[illegible]”.

Недавно помістили вони якийсь провокаційний лист, взятий з клівлендського польського денника „Вядомосці Цодзенне”, який буцімто писав якийсь націоналіст. Одна українська ґазета в Канаді, пишучи про цей лист „домового польського виробу”, зове його цілком справедливо провокацією, або листом одиниці, якогось українського хруня, Квізленґа, що навіть не мав відваги підписати свого імени. Очевидно, що якщо це не провокація, то цілком певно хрунівсько - квізлінґівська робота. І тому поляки повинні знати, що надаючи якогось більшого значіння таким безглуздим нісенітницям, з якими ніякий чесно думаючий українець не погоджується, лиш провокують українців.

Та тепер пустились канадійські поляки, а зглядно іхні часописи, на дальшу провокацію українців. Якийсь бувший польський міністер Росінські, що тепер перебуває в Канаді, видав книжку п. н. „Нова Польска”. За сам зміст цього твору тепер не згадуємо. Одначе до книжки додана ще є мапа тої „Нової Польщі”. І тут вже бачимо, що польському імперіялізмови і шовінізмови нема границь, ні міри. Останні удари, які потерпіла Польща, втрата держави независимости, страшні переслідування, Сибір, табори інтернованих, примусові роботи, повільне винищування польського населення і т. п. нічого не навчило польських політиків, ні не переконало їх, що того, що їм тепер роблять, не треба робити іншим. Ця мапа показує, що полякам не так ходить про відбудову власної держави, про відзискання независимости, як про панування над іншими сусідніми народами. Яґайлонська ідея у такий спосіб пересякла їхній мозок, що вони неначе в гарячці повторяють: Бог засудив нас на великість („Буґ сказал Польскєн на велькосьць”). І тому саме ця мапа „Нової Польщі” крім Східньої Прусії, цілого Шлезька і східньо - німецьких країв, обіймає ще цілу Галичину зо Львовом, Перемишлем, Станиславом, Коломиєю, Снятином, Заліщиками, Тернополем, Косовом, Жабям, а також іще і цілу Буковину з Чернівцями, Волинь, Полісся, Холмщину, Підляшшя. Також ціла Білорусь з містами Двинськом і Мінськом, які Ризьким договором самі поляки признали Советам, прилучена п. Росінським „Новій Польщі”. Розуміється, що і Виленська округа також влучена до Польщі. Коли це побачить українець, білорус, литовець чи національно може найменш свідомий поліщук, то певно набере ще більшої ненависти до польських імперіялістів. Ще не зловили, а вже скубають, подумає собі кожний з вище згаданих. Ще не пережили цеї війни, а вже творять зародок [illegible] війни. І чиж не медвежу прислугу роблять тим поляки аліянтській справі? Чи не викликують негодування в вояках українцях, литовцях, білорусах, що теж служать як добровольці в аліянтських арміях. І то служать тому, бо аліянти голосять, що боряться проти насильства, диктатур, панування одного народу над іншим. А тут, як бачимо, польські провідники вже заздалегідь голосять націвсько - гітлерівські способи поступування з народами. Лойд Джордж і б. міністер закордонних справ Гелифекс виразно зазначували в своїх бесідах, що аліянти ґарантують лиш независимість Польщі, а не її границі. Польська пропаґанда, що видає таку провокуючу мапу, це вода на млин наців і Гітлера, бо настроює цілий европейський схід неприхильно до аліянтської справи.

ЮЛІЯН ТАРНОВИЧ.

ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

(41)

Я. Мекелита помер під Хировом, **Ів. Мураль,** стр. 8. бриґади У. Г. А. (Лісько) помер 14. 11. 1919 на тиф у Винниці, **Михайло Миців,** стр. 7. бриг. (Лісько), помер 5. 9. 1919 на тиф у Винниці (св. о. І. Лебедович). Крім названих лемків українців багато було при Українській Галицькій Армії — лемків з Команецьких сторін, зі самої Команьчі Барна, Щавного, Репеді, Куляшного, Туринська як також з Березівщини і Сяніччини. На жаль не маємо досі повного списка лемків визвольників.

Тимчасом події розвивалися. В березні 1917 р. вибухла революція в Росії. Скинено царя Николая II. та встановлено в Росії демократичний лад.

На Україні повіяло волею. В Києві повстав під проводом Михайла Грушевського перший Український парлямент — Центральна Рада, що домагалася надання Україні широкозакроєної автономії. Колиж в Петербурзі вибухла в жовтні зчерги друга революція і влада перейшла в руки большевиків, — у Києві проголошено дня 22. січна 1918 р. **Українську Незалежну Державу,** що вже в дні 9. лютого 1918 р. заключила в Берестю мир з центральними державами. Після берестейського мира на Україну перейшли союзні війська, а з ними в червні 1918 року також Кіш і Вишкіл У. С. С. Їх розміщено на Херсонщині. В міжчасі в березні 1918 р. в Києві доконано перевороту та встановлено на Україні владу гетьмана. Гетьманом проголошено Павла Скоропадського. Будучи на Україні У. С. С. могли виконати те завдання, до якого їх покликано і для якого працювали й клали жертви до цього часу. Стрілецтво повинно було тепер взяти участь у творенню Української Національної Армії.

Але політика других держав не допустила до цього. Похід німців та австрійців на Україну, що мав допомогти молодій українській державі, закріпити самостійність, перемінився в завойовання. Вчорашні союзники вмішалися у внутрішні справи Української Держави та почали її на всі лади використовувати — політично і матеріяльно. Політика Центральних Держав намагалася відсунути У. С. Стрільців від впливу на маси. Широко закроєна культурно освітня та пропаґандивна праця У. С. С. стала джерелом непорозуміння і спорів. У. С. С. переведено у вересні 1918 р. з України на Буковину.

Та це були останні дні австро - угорської монархії. Підмінована з нутра Вільсоновими статтями про самовизволення народів, вона почала розлітатися. Дня 1. листопада 1918 р. заіснувала українська влада, а Українська Головна Рада проголосила на українських землях під австрійською займанщиною Західньо Українську Народню Республику. Стрілецтво, що перебувало на Буковині, поспішило на захист Львова. Дня 22. січня 1919 р. проголошено в Києві акт злуки українських земель в одну Соборну Українську Державу. В Галичині йшли бої Української Галицької Армії за українські західні землі. Врешті після геройської чортківської офензиви в червні 1919 р., У. Г. А. іззa браку муніції перейшла на Україну в липні тогож року. Відтіля невеличка частина галицьких старшин і стрільців повернула до Галичини та під командою ген. Кравса, перебилася на Чехословаччину, других виарештували большевики та заслали їх на Соловки, або в Одесі розстріляли. Одначе слава про них не полягла та житиме вічно в українському народі...

Діяльність „Просвіти” на Лемківщині.

Перші проблиски просвітянського життя на Лемківщині зараховуємо на час першого десятка 20. століття. У Львові ве[illegible] в Головному Товаристві „Просвіта” важні наради, як повести просвітянську роботу на Лемківщині, та, яких до цього підшукати людей, щоб вони своїм знанням і культурним підходом притягнули місцеве населення до культурно - освітньої праці. Але перші піонірі просвітянського життя у Львові переконалися, що в Сяноці, де намічено створити філію „Просвіти”, нема майже зовсім наших людей до якоїнебудь народньої праці. Вправді парох Сянока, о. Константинович — українець, але з ріжних причин від роботи відтягнувся, радник суд. А. Пеленський хорий; також до роботи неспосібний, проф. Франчук іззa лихого здоровля, проф. Ковалів знову держався осторонь просвітянської праці.

(Дальше буде).

Злучені Держави і Китай мають по 5 міст, які числять більше як міліон мешканців.

—o—

У деяких місцях, Ґренд Кенйон у Колорейдо має 18 миль ширини.

ЇДЕ БРИТІЙСЬКА МІСІЯ ДО АМЕРИКИ

ЛОНДОН. — Щоб наладити якнайскорше британсько-американські відносини в вязку з ввійшовшим в життя американським законом про допомогу Анґлії, виїде з Анґлії до Америки специяльна місія, на чолі якої стоятимуть сер Артур Салтер, відомий анґлійський економіст, та Робер Бренд, один з найспосібніших британських банкирів.

—o—

МАЦУОКА І ПАПА

РИМ. — Японський міністер заграничних справ Мацуока, що не є католиком, має замовлене побачення з Папою, по прибуттю з Японії до Риму.

Монтена, другий з черги найбільший стейт щодо продукції вовни, випродукував у 1938 р. 32,000,000 фунтів вовни.

З ДНЯ

ЩЕ ПРО ЖИВИНИ.

Порівнання між фізичними і духовими живинами (вітамінами), таке приманливе, що хочеться повернути до нього щераз.

Ті, що приїздять до Америки зо старого краю, завважують, що харчеві продукти в Америці, навіть по дешевих крамницях, на вигляд дуже гарні. Мясні вироби, овочі, ярина, печива — все це на зверх таке гарне, немов взяте з першорядних европейських полиць. Але на смак воно „вже не те, що вдома". Ріжниця не кінчиться на піднебінні. Вже по короткім часі можна завважити, що цей гарний на зверх корм під оглядом внутрішньої вартости не дорівнює старокраєвому, який може був і поганіший для ока.

ПРИЧИНИ.

В тих гарних американських харчевих продуктах, які продаються по дешевих цінах, нема внутрі стільки потрібних живин, чи вітамін, скільки є в европейських. Бо в Америці цілковито зраціоналізовано виховання домашніх мясних звірят і дробу. Звірята дістають такий корм, який підганяє їх зріст й робить їх на зверх великими. Те саме з овочами, яриною. Овочевим і яринним ростинам дають таких порошків, чи мінiральних складників, які вигналиб їх вгору в можливо найкоротшому часі. Про їх внутрішню вартість мало коли дбають.

В Европі ці справи котились цілком іншим шляхом. Назагал, домашні звірята росли природньо, поволи і кормлено їх найріжнороднішим харчем. Вони мали час і нагоду просякти всякими потрібними живинами і животворними складниками, щоб опісля ті складники далі передати в корм для людей. Те саме було з овочами, яриною. Вони росли природньо, діставали ріжноманітні соки з землі, вистоювали подостатком на сонці. Тому вони були запашні, смачні, здорові.

Зрозуміло, що і в Америці можна знайти знамениті харчеві продукти, але вони далеко дорожчі від тих, які ми бачимо по дешевих дільницях.

ДУХОВІ ЖИВИНИ.

Порівнання між духовими і фізичними живинами находить на голову знов, коли то італійський уряд на поспіх хоче загартувати своїх вояків до витривалости і хоробрости супроти ворога і вчить їх з цілої сили ненавидіти ворожого вояка. А коли одна католицька газета написала, що чужого вояка нема що ненавидіти, бо він виконує лиш свій обовязок, подібно як італійський вояк, то ту газету італійський уряд сконфіскував.

Бо щоб бути хоробрим і мати бажання вбити чужого вояка, треба його самого ненавидіти; так думає італійський уряд.

ДЕШЕВИЙ ПІДХІД.

Таке плекання хоробрости подібне до плекання трускавок, чи помідорів, в яких огородник підсипує штучного порошку, щоб трускавки чи помідори скоро росли і були на вид гарні, червоні. Чи вони від того будуть поживнішi в середині — згаданий огородник не дбає. Він навіть не дбав би, якби вони від того стали гіршими, аби лиш на зверх були гарні і можна їх було легко продати.

Ненависть вояка до ідеї, чи потуги, яка загрожує його краєви, безперечно потрібна. Без цієї ненависти вояк справді не набере завзяття. Свойого роду ненависть плекає навіть церква до тих ідей, які є противні християнським засадам. Без ненависти до пекла і діявола не можна любити Бога і неба.

РОЗМИНАННЯ З ЦІЛЛЮ.

Але що інше ненависть до якоїсь протилежної ідеї, чи сили, а що інше ненависть до особи вояка, що з наказу своїх властей мусить боротись і вбивати іншого, щоб самому пережити.

Така особиста, звіряча ненависть, не лиш не зробить вояка витревалішим і відважнішим, а навпаки, зробить його, більшим боягузом і скорше його знеохотить. Вояки борояться найкраще тоді, коли свято і глибоко вірять в якусь ідею і є просяклі бажанням себе за інших посвятити. Справжне геройство й ідеалізм немає нічого спільного зо звірячістю. Навпаки, звірячість викликує прикрий посмак у вояка, і він остаточно приходить до заключення, що цілий світ є звірячий, тому серед тих обставин найкраще десь заховатись і спасти своє власне життя.

ІТАЛІЙЦІ В КЛОПОТІ.

Італійський уряд серед нинішних обставин не може знайти якоїсь вищої ідеї, за яку він міг би приказувати своїм воякам вмирати. Бо впродовж минулих віків італійський нарід діставав від своїх виховників такі повчання, що це австрійці і германці є найголовнішими ворогами італійського народу. Приявність британських кораблів на Середземнім морі передтим не дразнила італійського народу.

Мусоліні щойно в останнім десятиліттю почав говорити багато про „наше море" і про „замкнення" цього моря для італійських кораблів. Але в етіопській війні, коли то прийшло до поважного напруження між Італією і Великою Британією, італійські кораблі всетаки свобідно переїздили через оба „замки", зокрема через Суеський. Зрештою, колись Суеського каналу зовсім небуло. А перед вибухом цеї війни до останніх днів переїздили свобідно також Гібральтар. Значить з тими „замкненнями" цього не дуже в порядку. Якуж іншу причину ненависти може дати італійський уряд своїм воякам? Ненавидіти греків? За що? Може Греція колись грозила існуванню Італії? Хто перший напав на Грецію і яке відношення сил існувало між тими двома народами?

Зваживши це стане ясно, чому нинішній італійський геройзм, хоч набрав під вихованням фашизму зверхньої бомбастичної, хороброї форми, немов той дешевий помідор, всетаки внутрі не має тих моральних живин, яких потрібно для справжнього геройзму.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Н. П., Литл Фолс, Н. Й. — Витинок цікавий. Навіть, як ми не зуживаємо зараз того роду витинків з американської преси, то редакції добре знати про такі речі, які використовується нераз пізніше, при певних нагодах. Усі такі вісти про те, як ведуть себе тут інші народи, зокрема ті, що там в краю є сусідами українського народу, є для нас завжди вартісні, бо хочемо добре знати, що вони думають і яку ведуть акцію.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

КЛІВЛЕНД, О.

Діяльність відділу 30-го С.У.А.

Дня 19. січня ц. р. місцевий відділ ч. 30, Союзу Українок Америки, влаштував у місцевім У. Н. Домі традиційний український „Щедрий Вечір". Вечір був влаштований по старім українськім звичаю. Гості сиділи, за накритими столами, на яких горіли свічки. Голова, пані Катерина Мураль, відкрила цей вечір піснею „З нами Бог". Опісля забирали слово гості і члениці, та складали відділови побажання і одобрювали цей гарний звичай віддержувати старокраєві святочні традиції. Свято закінчено піснею „Гад Блес Америка".

Той сам відділ відбув свої річні збори 26. січня ц. р. Збори відкрила голова пані Мураль. По черзі складали справоздання з своєї річної роботи урядники відділу. Приявні вкінці дали старому урядови вотум довіря. Ці збори переправаджувала пані Анна Гавриляк, як голова і пані Гелен Лазука, секретарка.

В цеї нагоди пані Гавриляк зазначила, що всі ті жінки, які горнуться до своїх жіночих організацій, дістають краще суспільне виховання і з черги краще виховують своїх дітей, ніж ті, які цілком суспільними справами не цікавляться.

До нового уряду на цей рік увійшли: Марія Пачковська, голова; Анна Гавриляк, містоголова; Параскевія Молодець, рекордова секретарка; Гелен Волошин, фінансова секретарка; Марія Фенцашин, заступниця; Ева Лелюк, касієрка; контрольорки: Катерина Габрівська, Марія Федик, Анна Купер. Делегатки до Злучених Організацій: Емілія Доброрук, Ева Лелюк; надзирательки хорих: С. Чубінська, Катерина Фицашин, Гелен Лазука; до преси, в українській мові — Параскевія Молодець, в англійській — Гелен Волошин.

Параскевія Молодець,
рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На народні цілі.

Колядувати ходили самі члениці Українського Золотого Хреста з 15. відділу в Ню Йорку: пані Марія Гук, Катерина Варунок і Станислава Гурин. Заколядували $31.50.

З 1-го відділу С. У. З. Х. пані Катерина Хандога заколядувала $7.00.

Коляду жертвували по $2: Марія Гук, Анна Карапура, С. Яворський, А. Кінаш, С. Черевінський і Стефанія Галичин; по $1: Станислава Гурин, Катерина Варунок, Катерина Гарбар, Катерина Лацік, Марія Близняк, Ольга Пельц, Марія Чорній, Марія Кохиневич, Анна Стасюк, Анна Луцків, Ґеновефа Івашків, В. Черевінський, І. Семенко, П. Білик, Ґ. Галунка, І. Пирка, Т. Пітерсон, Д. Яворський, М. Ґураль, М. Остапович, Анна Середа, Катерина Литвин, Катерина Хандога, Ірина Бучка й Роберт Моріз; по 50 ц.: Анна Кожушко, Марта Люба й В. Загродник.

Коляду розділено на такі цілі: $20 передано на руки о. канцлера Ф. Тарнавського на Український Каледж; $10 для пані Марків, спаралiжованої жінки; $8.50 на жіночий журнал „Українка в Америці".

Катерина Хандога, фін. секр.;
Станислава Гук, касієрка.

ВИБУХ В ЕСПАНІЇ.

МАДРИД. — Наслідком вибуху в фабриці в Севілї згинуло 15 осіб, а покалічених є до 300.

ПРИЗД АВСТРАЛІЙСЬКИХ ВІЙСЬК НА ОБОРОНУ СИНГАПОРУ.

РОЗПУЧЛИВІ ЛИСТИ З СОВЄТІВ

(Передрук з канадійського часопису „Новий Шлях".)

Лист ч. 3.

„НАШОЇ РОЗПУКИ НІХТО НЕ МОЖЕ ЗРОЗУМІТИ, ХІБА ОДИН БОГ"...

„Дорогенька Сестричко!

„Повідомляємо Тебе, що й ми читали Твойого листа, якого писалась до О... Вона перечитала й з радости нам прислала, бо знає, як дуже ми гризлись тим, що не знали нічого про Твоє життя. З цього листа ми вичитали, що маєш до нас жаль за те, що не пишемо до Тебе.

„Дорогенька! Написали ми кілька листів до Г..., до Н...и, а також і до Тебе, але ніхто не давав відповіді на наші листи, лише Г...я!

До Канади листи не доходили й тому ніхто не міг їм відповідати. (Замітка моя. — В. Г.).

[...]чила наші листи. Ми дуже гризлись Вами, бо нічого не знали про Ваше життя, а Г...я нічого про Тебе не згадувала в листах своїх, хоч усе ми запитували її...

„Дорогенька! Ми тут не будемо багато розписувати про наше життя, бо Ви краще знаєте, але може не повірте, **бо ми написали до Гані всю правду, то вона відписала нам, що в нас є ще „підшепти", що все неправда, щоб не писати більше такого, бо таким добиваємо Н..., яка гризеться нами, як ми живемо...**

Листа цього вони писали до сестри-комуністки, яка живе в ЗДА, але, як видно з її листа, то вона така наївна, що в їх горе не вірить, мовляв: вам „підшіптують"! Тільки не каже хто! (Замітка моя. — В. Г.).

„Дорогі наші Сестри! В доказ, як нам живеться, то маєте це, що вже не маємо нашої Солодкої і Дорогої Мами... Може й Ви вже знаєте про те, бо ми вже в кількох листах повідомляли та ділились з Вами тією сумною вісткою, що лишились ми сиротами. Про причину їхньої приспішеної смерти описала Вам докладно, але не знаю, чи отримали бодай одного того листа...

„Маму нашу чекала та сама дорога, що й О..., але якось нам удалось випросити, що Мама залишились та не надовго... Так нещасні переляклись тієї страшної ночі, коли то силою забірали нашу дорогу сестричку О... Вони дуже плакали, так плакали, що аж дістали атак серця. Перший раз удалось врятувати, а другим уже ні... й Вони скінчили життя тими словами: „Ой, Боже мій, дай мені часу побачити свою дитину, бо не дали мені з нею попрощатись..." І по тих словах Вони померли... Ох, моя дорогенька, не можна описати нашого болю, нашої розпуки, що переживаємо, того ніхто не може зрозуміти, хіба один Бог...

„До О... ми не пишемо нічого про нашу Маму, бо вона не пережилаб цього. Ми все приготовляємо її до цього страшного, але вона ще не знає. У своїх листах вона все запитує про їх здоровля, та все пише, що просить Бога про їх здоровля й життя... Нещасна, вона не знає, що Вони по її виїзді жили, тобто мучились лише 5 неділь! Ой, ніколи, ніколи не можна забути нам тих страшних днів у тому Сороковому Році!... А це: Перший день, як нашу О... силою в ночі забірали на 13 квітня, а другий тоді, коли Солодка Мама наша померла, а було це 27 травня в 6 годині рано... Тих ДВА ДНІ повинні нам бути довго-довго в памяті!...

„Дорогенька! Боїмося дуже, щоб Ти часом не написала про все це нашій замученій О... Ох, вона цього не видержалаб! А так ліпше хай живе з дією надією, що Мама ще живуть і що вона їх ще колись побачить...

„Ці люде, що живуть на засланні разом з нею, то знають, але їй цього не вповідають, бо бачать, що цього не моглаб пережити!...

„Про наше життя не буду розписуватися, бо знаю, що Ви там краще знаєте!... Жінемо доки Бог призначив і молимось, бо молитва ломить залізо!... Тому й Вам поручаю молитву до Неустаючої Помочі о ласку й витревалість в ТЕРПІННЮ... Бувайте здорові та не забувайте за нас Рідних!... Бодай листами такими навідуйте нас, то може нам легче буде! Якби наші листи до Вас доходили, то малиб Ви що читати! На[...] Щиро зичлива Рідня".

„МОЖЕ МОЖНА ПАКУНКИ ПОСИЛАТИ, ТО ПІШЛИ З ПРОВІЯНТОМ, ДО ДОМУ, АБО МЕНІ"...

Колись бувало так, що наші матері посилали пакунками харчі своїм синам, які голодували, будучи вояками австрійської армії, чи вязнями польського табору-тюрми. Історія цілого людського суспільства не памятає такого дива, щоби хтось нашим трудолюбивим людям посилав пакунками провіянти, а тепер щоб не вмерти голодовою смертю, просять вони провіянту... Ох, Боже, поглянь згори на тії широкополі лани, які годували цілу голодну Европу, а зараз, що сталось з ними? Чому народ цей мусить з голоду примірати?! Скільки мук і горя видержав він! Чи видержить він і це?...

ЛИСТ Ч. 4.

....Казакстан, 25. XI. 1940.

„Дорогенька моя Сестричко. Вже третій лист пишу до Тебе, бо дуже хочу відповіді Твоєї! Лист Твій я одержала й післала до дому... Розуміється, що перше перечитала пару разів і змочила його своїми сльозами... Дуже тішусь, що в дома получили Твойого листа, якого я післала їм, бо таку мала відповідь сьогодні. В дома дуже плакали й читали Твойого листа пару разів також!... Жаль їм, що жалуєшся на них, що вони до Тебе нічого не пишуть, бо, як Ти пишеш, що їм нічого злого не зробила... Дуже їм жаль і кажуть, що зараз написали до Тебе рекомендованого листа. Пишуть до мене, що вже багато разів писали до Тебе, і з Т...я посилали листи, а тепер перестали. Я сама є свідком, бо й сама навіть по шлюбі до Тебе писала три листи, але відповіді не було жадної!...

„В дома гризуться мамою і не можуть дивитися на їхні муки! Вічно лежать. Поля не засіяли, бо ціле літо було слотливе. Ціле пекло на землі! Було землетрясення, більше як 5 хвилин. Люде дуже перестрашились, бо сталося це вночі від до третьої години. Ліжками дуже трясло й багато шкоди наробило, але відшкодування жадного не було...

„Теща пише до мене й дуже хоче мене бачити в дома! Мама також очікують мене...

(В цьому місці було щось написано, але напевно боялася і чорнилом замазала! — В. Г.).

Я, Богу дякувати, здорова... Дуже гризусь домом, щоби мали що їсти. Все думаю про них! Також, думками, я все коло Тебе, моя Дорогенька! Навіть і поїхалаб до Тебе, якщо булоб можна?!... Чи чулась про Потоцького в Америці? Щось дуже багато пишуть до нього за ласкою... Поздорови його від мене й себе...

„Очікую листа від Тебе з нетерпеливістю. Мені дуже вкучилось за домом! Знаєш, що я ніде колись не була поза домом, а ще й в такому невідповідному окруженні!... Тут зима й досить холодна! Сніги впали великі... Не знаю, як я перезимую, бо снігівці маю лише по кістки! І то взяла їм з Теші, коли вночі забірали!... Може можна пакунки посилати, то пішли додому, або мені, то вже й дома будуть мати...

„Як там Г...я і діти? Як С...а, Н...ка? Поздорови щиро Всіх від мене. До писання маю дуже багато, ае не можу, бо рука болить, і не можна так розказати в листі докладно!... Закінчу тим і здоровлю щиро!... О... Не забудь про мене, прошу дуже..."

(Кінець буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ВИЛКІ ПРО ЗАХОДИ ҐЕБЕЛЬСА

НЮ ЙОРК. — Вендел Вилкі висказав своє вдоволення, що його справою занявся аж міністер пропаганди Ґебельс, який пробує доказати, начеб неправдою було це, що сказав Вилкі, що його родичі втекли колись перед політичним переслідуванням з Німеччини. Вони втекли тому, бо один жид підступом довів їх до руїни, каже Ґебельс. Вилкі сміється з цього і каже, що його слово до німецького народу видно таки трапили на добрий ґрунт, коли аж Ґебельс береться затирати враження.

Цитриновий сік і сіль усунуть плями з ржі з полотна або мусліну, не спричиняючи ніякої шкоди тим матеріям.

—о—

Усування пятен з яєць.

Срібне столове начиння, поплямлене яйцями, треба натирати одробинкою соли, або мити його в воді, в якій варилося бараболі.

БРАНЦІ. Ця світлина, переслана радіом з Лондону до Ню Йорку, показує перший ладунок німецьких жовнірів, що попали в англійський полон підчас рейду англійських летунів на норвезькі острови Льофоти. Бранців висаджують з кораблів на берег зо завязаними очима.

МІСЦЕ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СЕРЕД ІНШИХ СЛОВЯНСЬКИХ МОВ

Написав **М. Левицький.**

Ворожа нам стихія відмовляє нам у праві на існування, як нації, **як окремому словянському народові.** Крім інших доказів, нпр. економічного характеру, виставляє ще й те, що ніби то мова наша є не мова, а діялект московської мови „наречіє русскаво языка", „малорусскій говор" і т. д. Навіть назвами краю старається затирати сліди, щоби не знати, хто там мешкає.

Саму назву „Україна" вважають за вигадку „кучкі интелігентов-сепаратістов" з проф. М. Грушевським на чолі, за німецьку інтриґу і т. ін.

Мову нашу, оте „наречіє русскаво языка" або навіть „говор, жаргон", як кажуть зліші з ворогів, вважають за щось убоге, кострюбате, грубе, здатне тільки до базарної ґутірки та лайки. Навіть інтеліґентні і поступові москвини не соромляться вигадувати всякі дурниці, щоб поглузувати з ненависних їм українців. Відомий письменник Турґенев вигадав таку недотепну нісенітницю, як: „грає-грає воропає", інші, висміюючи ту особливість нашої звучні, що голосівки „о" і „е" в закритих складах міняються „і" (піп — попа, осінь — осени), говорили, що „малорусское наречіє" тільки тим одріжняється від русского (московського) языка, що всі голосівки вимовляються, як „і". „Ревизор Гоголя", по вкраїнському нібито кажуть: „Рівізір Гігіля". Коли такої нечемности допускаються люди, що не знають нашої мови, то цим вони самі себе принижують, бо інтеліґентна людина ніколи не буде категорично судити про те, чого не знає; колиж це роблять учені професори фільольоґії (а були й такі), що знають хоч теоретично нашу мову, а проте видумують про неї дурниці (нпр. такі нібито українські неольоґізми, як „мордописія" — фотографія, „самопер" — велосипед) — то це вже нечесно.

В тій запеклій ненависті росіян до всього українського, є щось стихійне, щось заложене в самій природі москвинів, од найреакційнішого чорносотенця до найчервонішого комуніста чи анархіста. Росіянин, живучи довгий час на Україні, займавши навіть посади в нашій армії чи в наших урядах, не спромігся, не схотів, а може й не міг навчитися нашої мови. Він скоро навчиться всіх чужих мов, всіх словянських (чеської, польської, сербської, болгарської), а вкраїнську завжди буде калічити; він добре вимовить німецьке (hoch, haben), а той самий звук в українській мові буде вперто вимовляти, як ґ: ґадінік, ґадувать (годинник, годувати).

І в цьому я бачу один із доказів окремішности нашої мови від московської.

Та не до ворогів моя мова, не для них моя праця. Я хочу дати українцям зброю для оборони від нападів ворожих на українську мову. А нападів тих багато скрізь і особливо завзяті вони тепер, коли так загострилася національна боротьба і коли то всі, нібито родичі й найближчі сусіди, намагаються нас „у ложці води втопити".

Ті напади я поділив на кілька категорій і говорив про них в окремій статті: „І ворогам і добром людям", яку помістив теж у вступі до моєї „Граматики для самонавчання". Повторю це коротко і тут.

Україна, український.

І. Назва „Україна", „український" дуже давна. Вперше зустрічається вона в Іпатієвому Літописі під р. 1187. Оповідаючи про смерть князя Володимира Ігоревича, літописець каже: „О нем-ж Україна много постона". Пізніше, під р. 1214 читаємо в томуж таки літописі: „Іха Данило (галицький) с братом і поя Берестий і Угровск і Верещин і Столпье, Ком і всю Україну".

Безперечно невідомий літописець не міг бути підкуплений за німецькі або австрійські гроші, щоб одірвати Україну від російської імперії, бо тоді й тої імперії ще не було; не було у XII. столітті ні проф. Михайла Грушевського, ні „кучкі інтеліґентов-сепаратістов", яких росіяне обвинувачують, що вони задля зрадницького сепаратизму видумали Україну.

На стародавніх ґеографічних картах XVII. в. (Бопляна та інших) ми бачимо, що наша батьківщина носила тоді назву "Ukraina" а на схід і північ від неї лежала "Moskovia".

За тих давних часів Україна звалася ще „Русь" і ця назва збереглася ще донині в Галичині й на Підкарпатті, де селяне кажуть, що вони „русини".

Занепала та Русь-Україна під [illegible] [illegible], коли подiлилася на дрібні удільні князівства і коли ті князі в братовбивчій борні нищили один одного. Тимчасом зміцнювалося московське князівство і помалу-малу мечем та хитрою дипльоматією підбивало під себе малі удільні князівства. Вже цар Іван Грізний прибрав титул „царя Московського і всея Русі", а цар Петро І. титулувався „Імператором Всероссійським". Таким чином Московщина забрала собі наш світовий пашпорт і стала жити на ньому, зрікшися своєї давньої назви „Московія". Нас вона стала називати Черкасами, потім Малоросією; далі став вже „Юго-Западний край", а нині вже просто „Юг Рассеї"!

Ми ограбовані й розірвані на двоє по Андрусівській умові, мусіли вернути собі свою давню назву „Україна" або „Русь-Україна", як пише проф. М. Грушевський у своїй історії.

Котра мова чисто словянська?

II. Мова стародавніх українських документів, літописів, „Слово о Полку Ігоревім", надписів на монетах, камінях, тощо, доводить, що тубольці Наддніпрянщини, Поділля, Волині й Галичини говорили мовою, близькою до церковнословянської, в яку ввійшло багато елементів болгарської мови, бо звідти прийшла до нас християнська віра, а з нею й письменство, що носило тоді переважно церковний характер. Це була тодішня руська мова. Московська, нині російська мова повстала трошки інакше.

Кольонізація на північ і схід пішла головним чином од північних руських племен: сіверів, радимичів, ватичів, кривичів (нині білорусів), що посувалися на схід. По дорозі своїй вони зустрічали дрібні фінські й монгольські племена: жмудь, весь, чудь, мерю, мордву, черемисів, чувашів, карелів, іжору, мещеряків і т. ін. Ті дрібні народи були слабші числом і культурою і легко було підбити їх; але ті словянські кольоністи, що далі посуваючись на схід, то більше втрачали свій первісний етнічний тип, а з ним мінялася й мова та прасловянська мова, бо вбирала в себе елемент тих чужих фінських і монгольських народів. Докази цього дає антропольоґія і мовознавство. Ці останні докази я й хочу тут подати.

1. Лексичний матеріял.

Московська мова втратила чимало загально-словянських слів, хоч сліди їх подекуди й залишились у ній. Наведу пару прикладів.

Око існує донині у всіх словянських мовах, з виїмком московської, яка взяла чуже, несловянське: „ґлаз", хоч і залишилось у ній церковне слово: „всевідящеє око", юридичний термін: „очная ставка", „очевідно" (а не „ґлазовідно").

Кінь (конь, кунь) теж загально-словянське слово; тільки московська мова каже „лошадь", хоч і залишилося в ній старе: „конница" (а не „лошадніца"), „пеший конному (а не „лошадному") не товаріщ" і т. д.

2. Граматичні форми:

а) старословянське двійне число, що збереглося в українській мові (дві руці, дві-чотири нозі, дві відрі, очима, плечима, дверима, ворітьми, кіньми і т. д.) вже давно загублене в московській мові.

б) Давальний відмінник речівників чоловічого роду: братові, Іванові, ковалеві, — старословянська форма, що живе донині в українській мові, вже не існує в московській.

в) Так само й кличний відмінок, що живе досі в усіх словянських мовах (брате, Петре, жінко, бабо і т. д.) вже давно зник у московській мові, де залишилося хіба тільки декілька церковних форм його: Господи, Боже, владико — тай годі.

г) Передминулий час дієслів (plusquamperfectum), що існує у словянських мовах (я хотів був, як би ти була не хотіла, ми взяли були і т. д.) залишився в московській мові, як рудимент, невеличкий остаток, що вже не відмінлеться по родах і числах: я хател было, ти хатела было, ми хателі было.

д) Мякшення заднепіднебенних шелестівок (г, к, х) в одмінках, речівників: на порозі, в руці, на нозі, на стрісі і т. д., спільне всім словянським мовам, крім, знов таки, московської, що це мякшення давно втратила.

Отже, на підставі цих даних, ніяк не можна сказати, що українська мова є, ніби-то, діялект загально-російської мови. Навіть Російська Академія Наук, бувши обєктивною, визнала українську мову за окрему словянську мову, а не за діялект російської („Объ отмѣнѣ стѣсненій малорусскаго печатнаго слова". Петербург, 1905).

І сором памяті тих російських учених, завзятих ворогів українства (академік Соболевський, проф. Флоринський), які вперто говорили, що нема вкраїнської мови, є тільки „наречіє русскаво языка", хоч добре знали, що воно не так.

(Докінчення буде).

ВИТАЮТЬ НОВОГО ЯПОНСЬКОГО АМБАСАДОРА. —Адміралові Номурі, новому японському амбасадорові до Злучених Держав, справив в одному нюйорському готелі „кактейл парті" американський ґенерал Ервинг Филипсон. Коло японського амбасадора стоїть японський ґенерал Ісода.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН, ч. 252. Удар із темноти.

Не надумуючись багато, Том поринув у темну печеру, з якої недавно вибігла була львиця. Львиця тепер лежала нежива.

Він почав повзати по долівці печери, ховаючись в її нутро перед бурею, що шаліла на дворі.

Нагло його рука натрапила на щось мягке з шерстію. Від його дотику те „щось" підскочило вгору й наробило галасу.

Том також від того оторопів. Та в тійже хвилі він почув біль на руці. Те „щось" шарпнуло його пазурами по руці.